

1 דִּילָמָא מִשְׁבִּשְׁתָּא הִיא – שְׂמָא גִירְסַת בְּרִייתָא זֹו מְשׁוּבֶשֶׁת, שְׁהִיא
2 לוֹ לְתַנָּא לְשׁוֹנָה בְּדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, מִתְּשַׁע שְׁעוֹת וּמִחֲצָה, או
3 לְשׁוֹנָה מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, כְּבַבְרִיתָא הָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן לֹא קִשָּׁה
4 מִמֶּנָּה עַל רַב פַּפָּא.

5 דוּחָה הַגְמָרָא אֶת תִּירוּץ מֵר זוטָרָא: אָמַר לִיה מְרִימָר לְמֵר זוטָרָא,
6 וְאִיתִּיקָא – וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂאֵמֵר זֹאת רַב יוֹסֵי לְמֵר זוטָרָא, בְּרִייתָא
7 זֹו אִינֵיהּ מְשׁוּבֶשֶׁת, שְׁהִיא אִיקְלָעָא לְפִתְרִיקָיה – הַזְרַמְנִית לְדַרְשָׁתוּ
8 דְרַב פִּנְחָס בְּרִיה דְרַב אָמִי, וְקָם תָּנָא וְתִנִּי קָמִיה – וְעַמֵּד אַחַד
9 הַחֲכָמִים הָרִגִּיל לְשׁוֹנָה בְּרִייתוֹת וְשֵׁנָה לְפָנֵינוּ אֶת הַבְּרִיתָא הַשְּׁנִיָּה
10 כְּגִירְסָתָהּ לְפָנֵינוּ 'מִתְּשַׁע שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה', וְקִיבְלָה מִיָּדָה – וְקִיבַל
11 מִמֶּנּוּ רַב פִּנְחָס בְּרִייתָא זֹו, וְלֹא אָמַר שְׂמִשְׁבִּשְׁתָּא הִיא. הִיא
12 שְׂגִירְסָתָהּ מִתּוֹקְנָתָה, וְנִדְחָה תִירוּצוֹ שֶׁל מֵר זוטָרָא.

13 מֵאֲחֵר שְׁנִדְחָה תִירוּצוֹ שֶׁל מֵר זוטָרָא, חֲזֹרְתָהּ הַגְמָרָא לְקוּשִׁיתָהּ עַל
14 תִירוּצוֹ שֶׁל רַב פַּפָּא: אִי הָבִי – אִם כֵּךְ שְׂגִירְסַת הַבְּרִיתָא מִתּוֹקְנָתָה,
15 וְלִדְעַת רַבִּי יְהוּדָה דִּין עֲרַבִי שְׁבֵתוֹת יוֹמִים טוֹבִים שׁוּה לְעֵרֶב פֶּסַח,
16 שְׂאֵסוֹר לֹאכּוֹל כְּבֵר מִסְמוֹךְ לִזְמַן הַמִּנְחָה, קִשָּׁה – קִשָּׁה עַל תִּירוּצוֹ
17 שֶׁל רַב פַּפָּא שֶׁהַעֲמִיד אֶת מִשְׁנֵתוֹ כְּשִׁטַּת רַבִּי יְהוּדָה, מִדּוּעַ אִם כֵּן
18 נִקַּט הַתָּנָא שֶׁל מִשְׁנֵתוֹ דּוּקָא עֲרַבִי פֶסַחִים, וְלֹא שֵׁנָה עֲרַבִי
19 שְׁבֵתוֹת וְשֹׂאֵר יוֹמִים טוֹבִים.

20 מִסִּיקָה הַגְמָרָא: אֱלֹא מִתְּוִרְתָּא – דְּבַר בְּרוּר הוּא שִׁישׁ לְתַרְץ בְּדָרְבַּ
21 הוּנָא – כְּתִירוּצוֹ שֶׁל רַב הוֹנָא, שְׂמִשְׁנֵתוֹ הָאוּסֶרֶת לֹאכּוֹל מִסְמוֹךְ
22 לִזְמַן הַמִּנְחָה דּוּקָא בְּעֵרֶב פֶּסַח, הִיא כְּשִׁטַּת רַבִּי יוֹסֵי הַסּוֹבֵר
23 שְׁבַעֲרַבִי שְׁבֵתוֹת וְשֹׂאֵר יוֹמִים טוֹבִים מוֹתֵר לֹאכּוֹל עַד שְׁתַּחֲשֵׁךְ.

24 מִקְשָׁה הַגְמָרָא אָף עַל תִּירוּצוֹ שֶׁל רַב הוֹנָא: וְלָרַב הוּנָא שְׁתִּירָץ
25 שְׂמִשְׁנֵתוֹ הָאוּסֶרֶת לְהַתְחִיל לֹאכּוֹל מִן הַזֶּמֶן הַסְמוּךְ לְמִנְחָה בְּעֵרֶב
26 פֶּסַח הִיא כְּשִׁטַּת רַבִּי יוֹסֵי שְׂמוּדָה בּוֹה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח, מִי
27 גִּיחָא – הָאֵם הַדְּבַר מִיּוֹשֵׁב, וְהָאֵמֵר – וְהִיא אָמַר רַבִּי יְהוֹמָה אָמַר רַבִּי
28 יוֹחָנָן, וְאִיתִּיקָא – וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂדַבֵּר זֶה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי
29 יוֹסֵי בִּר רַבִּי חִנְיָא, הִלָּכָה בְּרַבִּי יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח שְׂאֵסוֹר לְהַתְחִיל
30 לֹאכּוֹל מִסְמוֹךְ לְמִנְחָה, וְהִלָּכָה בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּעֵרֶב שְׁבֵת שְׁחֹלֵךְ וְאוֹכֵל
31 עַד חֲשִׁיכָה. מִדִּיִּיקָתָהּ הַגְמָרָא: מִכָּךְ שְׁחֹלְכֵי הָאֲמוּרָאִים לְפִסְקוֹ
32 'הִלָּכָה בְּרַבִּי יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח, מְכַלְל – מִשְׁמַע מִזֶּה דְּפָלִיג
33 [–שְׁחֹלֵךְ] רַבִּי יוֹסֵי בְּתִירוּצוֹ – בְּשִׁטָּתוֹ, גַּם בְּעֵרֶב שְׁבֵת וְגַם בְּעֵרֶב
34 פֶּסַח, וְכַשֵּׁם שְׁחֹלֵךְ עַל דְּבַרִּי רַבִּי יְהוּדָה וְסוֹבֵר שְׁבַעֲרַבִי שְׁבֵת מוֹתֵר
35 לֹאכּוֹל עַד חֲשִׁיכָה, כֵּךְ סוֹבֵר גַּם לְעֵנִי עֲרַב פֶּסַח. וְקִשָּׁה עַל רַב
36 הוֹנָא שֶׁהַעֲמִיד אֶת מִשְׁנֵתוֹ הָאוּסֶרֶת לֹאכּוֹל בְּעֵרֶב פֶּסַח מִסְמוֹךְ
37 לְמִנְחָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

38 מִתְּרַצָּה הַגְמָרָא: לֹא, הַמְדוּיִיק מִדְּבַרִּי הָאֲמוּרָאִים שְׂרַבִי יוֹסֵי חוֹלֵךְ
39 עַל רַבִּי יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח, אִין זֶה בְּדִין הַתְּחַלְתָּ הָאֲכִילָה מִסְמוֹךְ
40 לְמִנְחָה, אֲלֵא בְּדִין אַחֵר. וְכֵן מְדוּיִיקִים דְּבַרִּיהֶם, 'הִלָּכָה כְּרַבִּי
41 יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח' מְכַלְל – מִשְׁמַע מִזֶּה דְּפָלִיג – שְׁחֹלְכִים רַבִּי

42 יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי בְּעֵרֶב פֶּסַח בְּהַפְסָקָה מִלֹּאכּוֹל מִשְׁחִשְׁכָּה,
43 כְּמִבּוּאָר לְקַמֵּן, וְבוּזָה הוּצָרְכּוּ לְפִסְקוֹ כְּרַבִּי יְהוּדָה. אִךְ בְּדִין הַתְּחַלְתָּ
44 הָאֲכִילָה מִסְמוֹךְ לְמִנְחָה מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יְהוּדָה בְּעֵרֶב פֶּסַח
45 שְׂאֵסוֹר, וְהוּצָרְכָה מִשְׁנֵתוֹ לְלַמְדָּנוּ דִּין זֶה לְשִׁטָּתוֹ, כְּתִירוּץ רַב
46 הוֹנָא.

47 מִבִּיָּאָה הַגְמָרָא אֶת מִקּוֹר מַחְלוקָת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי לְעֵנִין
48 הַפֶּסֶק: דְּתִנִּיָּא בְּתוֹסְפָתָא (בְּרַכּוֹת פ"ה ה"א, ח"ב), מְפַסְקִין לְשִׁבְתוֹת –
49 אִם הַתְּחִילוּ לֹאכּוֹל בְּעֵרֶב שְׁבֵת בְּהִיתֵר קוֹדֵם לִזְמַן הַסְמוּךְ לְמִנְחָה
50 וְהַמְשִׁיכוּ לֹאכּוֹל עַד הַלֵּילָה, מִיֵּד כְּשִׁחֲשִׁיכָה צְרִיכִים לְהַפְסִיק
51 לֹאכּוֹל, וְעוֹקְרִים אֶת הַשּׁוֹלָחַן מִמְּקוֹמוֹ, וּמִקְדָּשִׁים קִידוּשׁ הַיּוֹם עַל
52 הַיֵּין וְאַחֵר כֵּךְ מְבַרְכִים בְּרַכַּת הַזֶּמֶן, דְּבִרֵּי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי
53 אָמַר, אִין מְפַסְקִין, אֲלֵא מִסִּימָיִם סְעוּדָתָם אָף אַחֵר חֲשִׁיכָה
54 וּמְבַרְכִים בְּרַכַּת הַזֶּמֶן, וְאַחֵר כֵּךְ יִקְדְּשׁוּ עַל הַיֵּין.

55 מִבִּיָּאָה הַבְּרִיתָא מַעֲשֵׂה בַעֲנִין זֶה: וּמַעֲשֵׂה בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
56 [דְּרַבִּי יְהוּדָה] וְרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁהָיוּ מְסוּבִין וְאוֹכְלִים בְּעֵרֶב שְׁבֵת בְּעַבְדוֹ,
57 רָקֵדְשׁ עֲלֵיהֶם הָיוּ – וְהַחֲשִׁיךְ הַיּוֹם וְקִדְשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי
58 שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יוֹסֵי, בְּרַבִּי, רָצוֹנְךָ שְׂנַפְסִיק מִלֹּאכּוֹל וְנִקְדַּשׁ
59 קִידוּשׁ הַיּוֹם, וְנִחַשׁ לְדְבָרִי יְהוּדָה חֲבִירֵנוּ הַסּוֹבֵר שְׂמַפְסִיקִים
60 לְשִׁבְתוֹת, כְּמִבּוּאָר בְּתַחֲלִיל הַבְּרִיתָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי
61 שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל יוֹם יוֹם אֲתָה מְחַבֵּב דְּבָרִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוּדָה
62 וְפוֹסֵק הַלְכָה כְּמוֹתִי, וְעַכְשָׁיו אֲתָה מְחַבֵּב דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה בְּפָנֵי
63 וְפוֹסֵק הַלְכָה כְּמוֹתוֹ, וְהוֹסִיף לְתַמּוּדָה בְּמַלְיצַת לְשׁוֹן הַפֶּסֶק (אֲסַחֵר ז'
64 ח) 'הֵנָּה לְכַבֵּשׁ אֶת הַמְּלָכָה עָמִי בְּכִית', כְּלוּמֹר, בְּפָנֵי אֲתָה מְבִיִּישְׁנִי,
65 לְנַחֵג שְׂלֹא כְּדַעְתִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יוֹסֵי, אִם
66 בֵּן, כִּיּוֹן שְׂמַחִית בִּידֵי שְׂלֹא לְהַפְסִיק, לֹא נִפְסִיק מִלֹּאכּוֹל, שְׂמָא יִרְאֵי
67 הַתְּלַמִּידִים שְׂאֵנּוּ מִפְּסִיקִים וְיִקְבְּעוּ בְּטַעוֹת הִלָּכָה לְדוּרֹת שְׂמַפְסִיקִים
68 כְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר, לֹא זֶוּ מִשָּׁם עַד שֶׁקָּבְעוּ הִלָּכָה בְּרַבִּי יוֹסֵי שְׂאִין
69 מִפְּסִיקִים.

70 הַגְמָרָא מְבַאֵרֶת אֶת הַהִלְכָה בְּמַחְלוקָת אִם מִפְּסִיקִים לְשִׁבְתוֹת:
71 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל, אִין הִלָּכָה לֹא בְּרַבִּי יְהוּדָה הַסּוֹבֵר
72 שֶׁהָאוֹכֵל בְּעֵרֶב שְׁבֵת וַיּוֹם טוֹב צְרִיךְ לְהַפְסִיק סְעוּדָתוֹ לְגַמְרֵי
73 מִשְׁתַּחֲשֵׁךְ, וְלִסְלַק אֶת הַשּׁוֹלָחַן וּלְבַרֵךְ בְּרַכַּת הַזֶּמֶן, וְלֹא בְּרַבִּי יוֹסֵי
74 הַסּוֹבֵר שְׂאִינוּ צְרִיךְ לְהַפְסִיק כָּלֵל, אֲלֵא יִגְמור סְעוּדָתוֹ אֲפִילוּ אַחֵר
75 חֲשִׁיכָה, וְיַבְרַךְ בְּרַכַּת הַזֶּמֶן וְאַחֵר כֵּךְ יִקְדֵּשׁ, אֱלֹא הַהִלְכָה הִיא,
76 כְּשִׁתַּחֲשִׁיכָה, מְדוּם מִפָּה עַל הַמֵּאכֵל, וְיִקְדֵּשׁ קִידוּשׁ הַיּוֹם, וְאַחֵר כֵּךְ
77 מִמְּשִׁיךְ לֹאכּוֹל עַד שְׂגוּמָר סְעוּדָתוֹ.

78 מִקְשָׁה הַגְמָרָא עַל דְּבַרִּי רַב יְהוּדָה: אִינִי – הָאֵם כֵּךְ הֵם דְּבַרִּי
79 שְׂמוּאֵל, וְהָאֵם – וְהִיא אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בִּר אֲבָדִימִי אָמַר שְׂמוּאֵל,
80 בְּשֵׁם שְׂמַפְסִיקִין הַסְעוּדָה לְקִידוּשׁ מִשְׁתַּחֲשֵׁךְ, אָף אִם הַתְּחִיל
81 בְּהִיתֵר,

פסחים דף ק עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קצו

דין זה בערב הפסח, כמבואר בגמרא לעיל (טז), שרבי יוסי מודה
 לדברי רבי יהודה בערב פסח, שאסור להתחיל לאכול מן הזמן
 הסמוך למנחה, כמבואר בתירוצו של רב הונא שם. אלא הא
 דתניא – אלא מה ששינו בברייתא השניה ששון רבי יוסי ורבי
 יהודה שמתחילין – שמותר להתחיל לאכול, אימת – צריך ביאור
 על איזה זמן מדובר בברייתא, אי נימא – אם נאמר שמדובר בערב
 שבת, שרבי יהודה ורבי יוסי שוים בדין זה שמותר להתחיל לאכול
 בערב שבת אחר הזמן הסמוך למנחה, הא מיפלג פליגי – והרי בזה
 נחלקו בברייתא לעיל (שם), ולדעת רבי יהודה אין להתחיל לאכול
 מזמן זה.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, כאן – המבואר בברייתא לפנינו
 שלדעת כולם מותר להתחיל לאכול, מדובר בערב שבת קודש
 תשעה – לפני סוף השעה התשיעית שהוא הזמן הסמוך למנחה,
 ואילו כאן – המבואר בברייתא לעיל שנחלקו רבי יוסי ורבי יהודה
 בדבר, מדובר בערב שבת לאחר תשעה – אחר סוף השעה
 התשיעית, שלדעת רבי יהודה אסור להתחיל לאכול ואילו לדעת
 רבי יוסי מותר, כמבואר שם בברייתא.
 נאמר בתורה (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', ודרשו
 חכמים (לקמן קו), שיש לזכור את השבת על ידי שמקדשה על היין
 בכניסתה. הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים, אם הקידוש צריך
 להיות במקומה של הסעודה או לא: אותם גני אדם שקידשו בבית
 הכנסת – ששמעו קידוש מן שליח הציבור בבית הכנסת בלילי
 שבתות וימים טובים, אמר רב, ידי חובת ברכת היין לא יצאו,
 וכשבים לביתם, אם רוצים לשתות יין צריכים לברך לפניו אף
 אם שתו מן היין בבית הכנסת, משום שבוזו שעקרו ממקומם נחשב
 שהסחיתו דעתם, אבל ידי חובת קידוש יצאו, אף אם לא טעמו מן
 היין, ושוב אינם צריכים לקדש בשיבואו לביתם, משום שדעת רב,
 שהקידוש אינו צריך להיות במקום הסעודה, ויכול לקדש במקום
 אחד ולאכול במקום אחר.
 ושמואל אמר,

כך אם היו אוכלים בשבת והגיע הלילה של מוצאי שבת, מפסיקין
 אכילתם לצורך הקדלה ומבדילים. מדייקת הגמרא: מאי – מהו
 ביאור דברי שמואל מפסיקין להבדלה, לאו – האם אין כוונתו
 לעקירת שולחן לצורך ברכת המזון, ומלשונו 'כשם שמפסיקים
 לקידוש כך מפסיקים להבדלה' משמע שאף בקידוש לא די
 בפריסת מפה אלא מפסיקים בעקירת השולחן וברכת המזון כרבי
 יהודה, וכיצד אמר רב יהודה ששמואל פסק לא כרבי יהודה ולא
 כרבי יוסי. מתרצת הגמרא: לא, אין כוונת רב תחליפא בר אבדימי
 לומר בשם שמואל שמפסיקים בעקירת השולחן, אלא אף הוא
 כוונתו להפסקה בפריסת מפה על המאכל וקידוש בתוך הסעודה,
 וכדברי רב יהודה בשם שמואל, ואין כאן קושיא.
 הגמרא מביאה מעשה המלמדנו דין פריסת מפה על הלחם בשעת
 הקידוש: רבה בר רב הונא איקלע – נודמן בערב שבת לבי ריש
 גלותא, ואחר שהחשיך כששבו מבית הכנסת, איתו תבא קמיה –
 הביאו את הלחם על השולחן לפניו, פרום רבה בר רב הונא תחילה
 מפה על גבי הלחם ואחר כך קידש קידוש היום.
 מביאה הגמרא ראייה לדין זה: תניא גמי הכי – שנינו כן בברייתא
 כמנהגו של רבה בר רב הונא, (ושון) שאין מביאין את הלחם על
 השולחן בליל שבת אלא אם כן קידש, ואם הביא את הלחם על
 השולחן קודם קידוש, פורס מפה על הלחם ומקדש. הרי שמפורש
 בברייתא כמנהגו של רבה בר רב הונא.
 הגמרא מביאה שתי ברייתות המבארות במה מודים רבי יוסי ורבי
 יהודה זה לזה לענין אכילה בערב שבת ובערב יום טוב: תני גמי
 – שנינו בברייתא אחת, שון רבי יהודה ורבי יוסי החולקים לעיל
 (טז) לענין התחלת אכילה ולענין הפסקת האכילה בערב שבת
 ובערב יום טוב, שאין מתחילין לאכול מסמוך לזמן המנחה והלילה.
 ותניא אידך – ושנינו בברייתא אחרת, שון רבי יהודה ורבי יוסי
 שמתחילין – שמותר להתחיל לאכול.
 מבארת הגמרא את הבריות. מקשה הגמרא: בשלמא – מובן
 הדבר הא דתניא – מה ששינו בברייתא הראשונה ששון רבי יוסי
 ורבי יהודה שאין מתחילין לאכול, שכן משפחת לה – מוצא אתה

אגרות קודש

ב"ה, כ"ח תשרי, תשי"כ
 ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א בעל מדות ורב פעלים מו"ה יוסף אלי' שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ז"ע.

ובבקשתו אזכירו ואת כל אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן ישבר טוב בזה.

וזכות פעולותיו באופן דתמכין דאורייתא, עוד יותר מאשר לימודו לעצמו, בודאי שתעמוד לו
 ולב"ב שי' בהנ"ל.

וכמודגש במאמר רבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה
 דתורה - ד"ה עץ חיים היא למחזיקים בה (שמח"ת תק"מ), אלו בעלי השגה הלומדים תורה, ותומכי
 מאושר אלו בעלי עבודה העוסקים בתורה, מאושר, גליקלעך, כדאיתא בזהר (ח"ג דני"ג ע"ב) א"ת
 מאושר אלא מראשו, דעיי עבודתם ממשיכים מראשו, היינו מפנימית הא"ס ב"ה, וכמעלת הרגל
 המקים את הראש דוקא.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.